

ÚVOD: VÝVOJ OBYVATELSTVA V ROCE 2014

V roce 2014 se bilance demografických událostí, po úbytku v předcházejícím roce, vrátila do kladných čísel. Populace rostla přirozenou měnou (o 4,2 tisíce) i zahraničním stěhováním (o 21,7 tisíce). Počet obyvatel tak celkově vzrostl o 25,9 tisíce z počátečních 10 512,4 tisíce na konečných 10 538,3 tisíce osob. Meziročně se zvýšil počet narozených, sňatků i přistěhovalých, ubylo zemřelých, potratů, rozvodů i vystěhovalých.

Změny v počtu narozených a zemřelých se významně projevily také v intenzitních ukazatelích. Úhrnná plodnost poprvé od roku 1993 překonala hranici 1,50 dítěte na jednu ženu, když meziročně vzrostla z 1,46 na 1,53 (tj. o 0,07, obdobně jako v průměru v období 2005–2008). Naděje dožití při narození se prodloužila u obou pohlaví téměř o 0,6 roku na 75,8 resp. 81,7 let.

Počet obyvatel České republiky se v roce 2014 zvýšil celkem o 25,9 tisíce z počátečních 10 512 419 na koncových 10 538 275 osob. Většinu obyvatel získala Česká republika zahraniční migrací, která měla kladnou bilanci 21 661 osob. Do republiky se v roce 2014 přistěhovalo 41,6 tisíce osob, zatímco se vystěhovalo 20,0 tisíce. Bilance přirozené měny naplnila poslední necelou jednu šestinu přírůstku, když počet živě narozených dětí byl o 4 195 vyšší než počet zemřelých.

Tab. A Pohyb obyvatelstva, 2004–2014

Ukazatel	2004	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	Absolutní počty						
Živě narození	97 664	118 348	117 153	108 673	108 576	106 751	109 860
Zemřelí	107 177	107 421	106 844	106 848	108 189	109 160	105 665
z toho do 1 roku věku	366	341	313	298	285	265	263
Sňatky	51 447	47 862	46 746	45 137	45 206	43 499	45 575
Rozvody	33 060	29 133	30 783	28 113	26 402	27 895	26 764
Potraty	41 324	40 528	39 273	38 864	37 733	37 687	36 956
z toho UPT	27 574	24 636	23 998	24 055	23 032	22 714	21 893
Přistěhovalí	53 453	39 973	30 515	22 590	30 298	29 579	41 625
Vystěhovalí	34 818	11 629	14 867	5 701	20 005	30 876	19 964
Přirozený přírůstek	-9 513	10 927	10 309	1 825	387	-2 409	4 195
Přírůstek stěhováním	18 635	28 344	15 648	16 889	10 293	-1 297	21 661
Celkový přírůstek	9 122	39 271	25 957	18 714	10 680	-3 706	25 856
Sřadní stav obyvatel (v tis.)	10 206,9	10 491,5	10 517,2	10 496,7	10 509,3	10 510,7	10 524,8
	Na 1 000 obyvatel						
Živě narození	9,6	11,3	11,1	10,4	10,3	10,2	10,4
Zemřelí	10,5	10,2	10,2	10,2	10,3	10,4	10,0
Sňatky	5,0	4,6	4,4	4,3	4,3	4,1	4,3
Rozvody	3,2	2,8	2,9	2,7	2,5	2,7	2,5
Potraty	4,0	3,9	3,7	3,7	3,6	3,6	3,5
z toho UPT	2,7	2,3	2,3	2,3	2,2	2,2	2,1
Přistěhovalí	5,2	3,8	2,9	2,2	2,9	2,8	4,0
Vystěhovalí	3,4	1,1	1,4	0,5	1,9	2,9	1,9
Přirozený přírůstek	-0,9	1,0	1,0	0,2	0,0	-0,2	0,4
Přírůstek stěhováním	1,8	2,7	1,5	1,6	1,0	-0,1	2,1
Celkový přírůstek	0,9	3,7	2,5	1,8	1,0	-0,4	2,5

Nejvyšší přírůstky obyvatel se koncentrovaly ve věkové skupině seniorů nad 65 let. Těch v průběhu roku 2014 přibýlo 54,9 tisíce, čímž se jejich počet zvýšil na 1,88 milionu a podíl na obyvatelstvu na 17,8 % (z 17,4 %). Více bylo na konci roku 2014 také dětí do 15 let věku: 15,2 % a 1,60 milionu (o 23,6 tisíce více než 1. 1.). Početně však zeslábla věková skupina 15-64letých, a to o 52,6 tisíce osob. V produktivním věku se podle bilance na konci roku nacházelo 67,0 % obyvatel v počtu 7,06 milionu. Průměrný věk obyvatele ČR vzrostl o další dvě desetiny roku na 41,7 roku, index stáří (počet seniorů ve věku 65+ na sto dětí do 15 let) z 115,7 na 117,4. Opět ubylo osob žijících v manželství a vzrostl podíl osob rodinného stavu svobodný/á a rozvedený/á.

Počet uzavřených manželství byl v roce 2014 o 2,1 tisíce vyšší než o rok dříve. V celkovém počtu 45 545 novomanželských párů tvořili dva svobodní snoubenci 67,5 %. Netradičně nejsilnější byl na počet sňatků

měsíc srpen, který nabízel pro uzavření manželství pět sobot. Dlouhodobý pokles intenzity prvosňatečnosti v roce 2014 nepokračoval. Při zachování intenzity sňatečnosti svobodných na úrovni roku 2014 by do manželství před 50. rokem věku vstoupilo 53,1 % mužů a 60,8 % žen. Historické minimum (51,4 % u mužů a 59,0 % u žen) zůstalo v roce 2013. Průměrný věk při prvním sňatku se meziročně nezměnil (32,3 roku u mužů a 29,8 let u žen).

Podle dat obdržených od Ministerstva spravedlnosti ČR bylo v roce 2014 ukončeno rozvodem 26 764 manželství, o 1,1 tisíce méně než v roce 2013. Pokles počtu rozvodů byl spojený s nižší úrovní rozvodovosti (46,7 %) a s o něco delší průměrnou délkou manželství při rozvodu (13,1 roku) než v roce 2013. V rozvedených manželstvích žilo 23,1 tisíce nezletilých dětí.

Počet živě narozených dětí se v roce 2014 přiblížil hranici 110 tisíc, pod kterou poklesl v roce 2011. Živě se narodilo celkem 109 860 dětí, o 3,1 tisíce více než v roce 2013. O meziroční přírůstek se zasloužily výhradně ženy svobodného rodinného stavu, čímž se podíl dětí narozených mimo manželství dále zvýšil na 46,7 %. Výrazněji vzrostla úroveň plodnosti – úhrnná plodnost vyšší než 1,5 dítěte na jednu ženu, která je považována za hranici „nízké“ plodnosti, byla v ČR naposledy před 20 lety v roce 1993 (v roce 2008 se zastavila těsně pod ní). Při zachování věkově specifických měř plodnosti z roku 2014 by na jednu ženu v průběhu reprodukčního období připadlo 1,53 dítěte a žena by v průměru rodila ve věku 29,9 let.

Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR evidoval v roce 2014 celkem 36 956 potratů, o 0,7 tisíce méně než v roce 2013. Počet indukovaných potratů se snížil na 21 893 a jejich podíl na úrovni 59,2 % byl doposud nejnižší. Mírně více však bylo samovolných potratů, celkem 13 857 (37,5 %). Při zachování úrovně potratovosti z roku 2014 by na sto žen připadlo v průběhu jejich reprodukčního období 51 potratů, z toho 31 indukovaných a 19 samovolných. Průměrný věk při potratu meziročně vzrostl o 0,2 na 30,3 roku (29,7 roku při indukovaném).

Během roku 2014 zemřelo celkem 105 665 obyvatel České republiky, o 3,5 tisíce méně než v roce 2013. V počtu zemřelých se odrazily příznivé epidemiologické podmínky v prvních měsících roku. Naděje dožití se meziročně výrazně (o 0,6 roku) zvýšila u mužů i žen a dosáhla hodnot 75,8 resp. 81,7 let. Do jednoho roku věku v roce 2014 zemřelo 263 dětí, z desetitisíce živě narozených dětí se tak nedožilo prvních narozenin pouze 24, historicky nejméně.

Tab. B Základní analytické ukazatele demografického vývoje, 2004–2014

Ukazatel	2004	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Tabulková prvosňatečnost - muži (%)	63,6	56,1	54,9	53,5	53,2	51,4	53,1
- ženy (%)	69,8	62,7	61,6	61,0	60,6	59,0	60,8
Průměrný věk při 1. sňatku - muži	30,5	32,0	32,2	32,2	32,3	32,3	32,3
- ženy	28,0	29,2	29,4	29,6	29,6	29,8	29,8
Úhrnná rozvodovost (%)	49,3	46,8	50,0	46,2	44,5	47,8	46,7
Průměrná délka manželství při rozvodu	11,9	12,5	12,7	12,9	12,8	13,0	13,1
Úhrnná plodnost	1,23	1,49	1,49	1,43	1,45	1,46	1,53
Průměrný věk matek při narození dítěte	28,3	29,4	29,6	29,7	29,8	29,9	29,9
Průměrný věk matek při narození 1. dítěte	26,3	27,4	27,6	27,8	27,9	28,1	28,1
Čistá míra reprodukce	0,59	0,73	0,72	0,69	0,70	0,71	0,74
Úhrnná potratovost	0,55	0,53	0,51	0,52	0,51	0,52	0,51
Úhrnná samovolná potratovost	0,16	0,19	0,18	0,18	0,18	0,18	0,19
Úhrnná indukovaná potratovost	0,37	0,33	0,32	0,32	0,31	0,32	0,31
Naděje dožití při narození - muži	72,5	74,2	74,4	74,7	75,0	75,2	75,8
- ženy	79,0	80,1	80,6	80,7	80,9	81,1	81,7
Míra kojenecké úmrtnosti (‰)	3,7	2,9	2,7	2,7	2,6	2,5	2,4

